Opr. „Starodruk" 1957 r.

Pismo własnoręczne Tomasza Zana. J.B.Z.

O potrzebie i warunkach czystości w języ-kach.

„Dwóma skrzydłami człowiek wznosi się nad poziom, prostotą i czystością.

„Gdybyś był wewnątrz dobrym i czystym wszystkobyś widział bez przeszkody i wszystkobyś dobrze pojmował.

Szlachetnie urodzony J.Mc Pan J. E. herbu J, uznał za rzecz nie cierpiącą zwłoki, wydobyć z rękopisowych: Ma-teryałów do Słownika rozumowanego, uwagi o puryzmie w ogólności i w niektórych względach szczególnych; i ~~ogło~~ zapi-sać je w publicznych aktach jako litewski ~~w Tygodniku petersburgskim, jako~~ manifest przeciw obecnemu stanowi pojęć o języku, objawiają-cemu się w troskliwości o jego czystości, której naczel-niejszemi pierwiastkami są (oz[g]rora) ścisłość gramatyczna, prze-polszczanie cudzoziemskich wyrazów, wykształcanie pisow-ni i co gorsza wzgląd na przyzwoitość i godność wysłowie-nia, przedmioty godne ze wszech miar poniewierki i ~~tak~~ nie stosownego ~~[illegible]~~ i nieczystego jak „Puryzm" ozwania. J.Mc Pan Wydawca, wzgędowej gazety Tygodnika petersburgskiego podzielając we wszystkiem zdanie autora (~~tak niczem nie usprawiedliwionego tak osobliwego~~ ~~[illegible]~~ Manifestu), rad je rozmieścił we czterech Numerach 30. 31. 35. 45 swojego pisma, pod tytułem Filozofia języków. Chodzi tu najbardziej o wskazanie i ustano-wienie zasad przeciwnych Puryzmowi, to jest nie-

czystego ducha czyli Empiryzmu, które raz założone i podwiedzione łatwo jeśli się okaże, bez silnej do wyparcia wkorzenionych wyobrażeń, mogą znaleźć swe echo we wszystkiem pokoleniu piśmiennictwa polskiego. Te zasady łatwo się same wytłuszczą, posuną i rozwiną byleby się od razu wyrzec głębokiej i ślepej wiary w grammatykę, tego błędnego pierwiastku, owszem tego wielkiego i grubego błędu, byleby się pozbyć tego błahego złudzenia, tego tyraństwa nad myślą, od tego satellita i odrostka tradycyjczyzmu byleby się pozbyć przekonania że potrzeba wszelkie pojęcia, pomysły i nowe nawet rzeczy wydać wyrazem właściwym językowi i uchowywać go i pielęgnować w pierwiastkowej i rodowitej i niepokalanej czystości, tego przesądu, tej czczej i śmiesznej pretensyi, tego jadowitego owocu rozłożystych gałęzi Fałszu, tego czystego egoizmu, tego udziału ludzi patrzących z dołu na kulę ziemską czyli doskonałej miernoty aby go nie powiedzieć, tej nakoniec wytężonej i umysłowej choroby niektórych słowiańskich plemion. Nic więcej do tego nie potrzeba jak stanąć na dwóch biegunach umysłowego słosa woli, czyli na biegunach syntezy i analizy i rozprowadzić rzeczy o czystości i oczyszczaniu języka F do kilku krótkich i wyłożonych odpowiedzi nie ~~czyli ostatecznego wyrazu jakiemi~~

~~że, język jest to umówiony dźwięk, myśl rzecz,~~

Myśl jest ~~to~~ rzeczą język, ~~umówiony~~ dźwiękiem czyli środkiem tylko prostym bez pośrednim znamieniem myśli, a ~~najbardziej~~ i pismo ~~nie~~ jest ~~wyrazem mowy, ale wprost jak to my~~ pośrednie ~~czujemy~~ i ~~rozumiemy ale prosto i bez~~ wcale nie wyrazem mowy, jak to powszechnie czujemy i rozumiemy

---

Marginalia:

1. 75.
7. 87½
~~1. 87½~~
10. 50.
7. 35
– 87½
10 –
5.
43,35.

≟ tego niedostatku czystej syntezy

18. 2½
18. 2½
7.
3. 50
46,55.
43. 35
= 3,20

F do kategorycznych pytań i

Часть VI. Видоизмѣненія и переходы горно-каменныхъ породъ на Уралѣ и посторонніе въ особыхъ минералы, соединенія и отъ-общенія цвѣтные камни и металлы.

Глава I. Видоизмѣненія и переходы породъ кремнистаго, глинистаго, тальковаго и известковаго начала, между переходнымъ известнякомъ а гранитами.

i nowe nawet rzeczy wydawać wyrazem ~~jeg~~ własciwym jego rodowitości, pielęgnować i uchowywać jego przez pierwiastkowej ~~jego~~ niepokalanej czystości.

~~150~~
200
200
220
100
120
100
1090

1150
1090
= 60

Дмитрі

[illegible]

~~200~~

2

O potrzebie i warunkach czystości wyjszykach.

„Dwóma skrzydłami człowiek wznosi się
nad poziom: prostotą i czystością. Gdybyś
był wewnątrz dobrym i czystym wszystko-
byś widział bez przeszkody i wszystkobyś ~~wi-~~
~~dział bez przeszkody~~ dobrze pojmował.

Na początku Był sobie rękopism zawierający/ Materiały do
Słownika rozumowanego; ~~tam~~ gdzie pod literą P.⊥ taiły się
w niektórych Uwagi o Puryzmie wogólności i wniektórych względach
szczególnych.⌐ Celniejsze pierwiastki z których się składa ~~ten~~
Puryzm a ~~mianowicie~~ a które ~~P~~olski są: Ścisłość grammatyczna, przepolszcza
nie wyrazów, wykształcanie pisowni, wzgląd na przy
zwoitość i wytworność wysłowienia, ~~-nia~~, przedmioty i warunki zaiste
godne wszelkiego lekceważenia i nieczystego ozwania,‡ j~~ak o tem~~
~~się~~ nie pochybnie i gruntownie przekonał się o tem Szlachetny
JMć Pan D. E herbu G, kiedy się ~~wzniosł na dwa~~ mu spodobało wznieść
na ~~bieguny~~, syntetyczny i analityczny bieguny umysłowego sto
su wolny ‡ pociągnąć je na probierczém kamieniu
dwóch processów logicznych.⌐ ~~Stąd~~ wposrednich o
gniwach wraz z ~~ich natury~~ siedliska ~~złudzeń, przesądów~~, błę
~~dów~~, pozornie płużących analogii, wzniosłych i
utylitarnych postaci fałszu; tu już wysypało się ~~po~~, tysiące i jedno naj-
dzikszych rozumowań, dzikich wniosków, ~~najdziwacznie~~-

⊥ przy wyrazie
Pur (miara)

⌐ Pod to miesty
wprawdzie i nie swojskie
chane ale ~~własne~~
wcale właściwe
~~we~~ i ~~całe czyste~~
imie same się
~~[illegible]~~
~~pło~~ garnęły ~~się~~

‡
~~godne~~ pustych
żaków i najdzie-
wniejszych wy-
bryków złudzenia
przesądów, błędów.

⌐ i rozłożyć na-
ostateczne wyrazy,
czyli odpowiedzi
wedle kategoryc-
nych pytań. ~~Stąd~~
~~wraz~~ sposobem

~~niejszych wybryków i propozycyi~~, niedonecanych po-

mysłów, i propozycyi niewyczerpaną kombinacyę karykatur.

dziwolągi dziwactwa

i okropną śmieszność, a potworne skutki usiłowań ~~a to wszystko przez troskliwą~~

o zachowanie w czystości rodowitego języka i ~~dzi~~-

starań o ~~nośc do~~ jego oczyszczaniu; ~~wszak~~ pokazały się ~~kiedy~~ tak pilnej i niezbędnej

potrzeby; owe uwagi o Puryzmie ~~wydobyte~~ co prędzej wydobyła na jaw

~~pospiesznie~~ je i zapisach w publicznych aktach jako szlachecki-

litewski Manifest przeciw obecnemu stanowi po-

jęć o języku, przeciw ~~prostocie~~ jako ślad że był ktoś F zdrowego rozsądku i ~~czyst~~ czystości

~~cia żaków niniejszego wieku~~. J. M. C. Pan Wydaw-

ca Tygodnika petersburgskiego Wsgdowej Gaze-

ty, podzielając we wszystkiem zdania ~~czyli za~~ i zgrozę

~~cej twierdzenia~~ tak ~~śmiałego~~ niepodległego z pod biegunów autora, rozmieścił

jego ~~szczególniejszy~~ oświadczenia ~~manifest~~ we czterech Nu-

merach swego pisma (30. 31. 35. 45.) pod tytu-

łem Filozofia języków, jako szczególniejszą

i otwartą próbkę Impuryzmu, występującego

go z pewną wewnętrzną siłą i bez bojaźni klątwy.

przeciw natchnieniom i dążeniom ducha czystości i prostoty.

Chodzi tu najbardziej o wskazanie i ustanowienie

zasad wywracających ów nieszczęsny Puryzm

które raz założone i ~~pod~~ uwiedzione, jeśli się o-

każą bezsilnemi – przeciw ~~dzisiejszym~~ wkorzenio-

nym dzisia wyobrażeniom, mogą przecież znaleźć kiedykolwiek echo

w przyszłem pokoleniu piśmiennictwa ~~wychowanym~~ ~~w takiem~~ pod nat-

jak skoro w niem utwierdzi się ~~będzie~~ ~~kiedy~~ wezmie przewagę.

~~tchnieniem~~ nieczystego ducha. ~~Wspomnione za~~

Takie to zasady łatwo się same wytłuszczają, posuwają i rozwi-

F

ǂ nie sposób-zwlekać, kiedy się

F który inaczej widział ani zeli ~~prawa~~ powszechna prostota

4

ną byleby się tylko pozbyć i wyrzec raz na z[...]

ślepej wiary w niewzruszoność prawideł [...]

błędnego pierwiastku, owszem tego wielkiego [...]

tego tyraństwa nad myślą, tego błahego [...]

tellita i odrzutka klassycyzmu, tego niedołę[...] pierworodnego syna

byleby się otrząsnąć z tego niedorzecznego p[...]

mo istnym języku, potrzeba wszelkie pojęcia, [...]

i nowe rzeczy wydawać wyrazem właściw[...]

tości, że należy ~~jego~~ niepokalanie pielęgnować i dochowyw[...]

~~wszej~~ ~~niepokalanej~~ jego czystości, z tego przesądu, z tej [...]

pretensyi, z tego jadowitego owocu rozłożystych g[...]

z tego czystego egoizmu, z tego uchiału ludzi p[...]

z dołu na kulę ziemską powszechną ich ojczyzną, [...]

konale mieznych aieby gonej nie powiedzieć, z tej wyłączn[...]

wej choroby niektórych słowiańskich plemion. Na ~~tych~~ takowych wyłącznych [...]

~~kach~~ jako na punktach podpory ~~obrara się~~ utwierdziwszy całą wagę swojego Ma-

nifestu, ~~przeciw~~ ~~zwolennikom~~ ścisłości grammatycznej, czysto-ści i przyzwoitości języka; autor który wymienił ~~znalezł~~ i wyjawił tyle przymiotników i przymiotników na sprawy i przywary, ~~wyznających~~ zwolennictwa ku jakowejś ~~delikatny~~ ~~przez względ zaparcie jakowejś~~ ~~zatrzymał przy sobie przekonywające dowody~~

~~E ja~~ ~~delikatności i politowania, albowiem znalazłszy tyle dla~~ ~~tych przy-~~ ~~kłady~~ ich sprawy przymiotników, nie podobna aby nie miał ~~dosyć~~ żadnego

~~dni jednego dowodu ani jednego~~ z nich przykładu ~~któryby wprost z niej~~ ~~wynikał. Z tej ścisłoś~~ z ~~Tak, Uważnego~~ ~~Panowie~~ ~~Więc~~ ~~nie spuszczając z~~ ~~[illegible]~~ Więc ~~[illegible]~~ ~~do~~ usterków, jakie się częstymi widzimi się i składaniu

czasami zdarzyć mogą przy tworzeniu nowych ~~wyrazów~~ ~~wyrazów~~, przy wyrazów, przy ich ~~wy~~ pisaniu

przepolszczaniu cudzoziemskich, ~~z przyczyn właśnie~~ nie ~~zależ-~~

~~nych~~ ~~nie~~ od ścisłości grammatycznej, ni ~~od~~ ~~zyczen~~ od potrzeby

czystości, ale widocznie ~~pochodzących~~ od niewiadomości rzeczy ~~a za~~ od nieznania

~~czej~~ grammatyki, innych prawideł, od braku zastanowienia się, od ~~p~~ pło-

od zaniedbanego wychowania
zarozumienia i od innych pierwiastków Im-
naszczęście
...mu, od których doskonale byli wyswobodzeni
~~dostatecznie~~ i
...ny nam świetne zostawili prawidła i przy-
i składania słów nowych
...y przepolszczania ~~wyrazów~~, tworzenia nie tylko
narodowych złotych
...arów ale całych nauk, pisania nie tylko ar-
świadczących F
...utów ale dzieł wiekopomnych. (Śniadecki, Jun-
...ut, Symonowicz, Szaniawski, Podczaszyński, i t p.)

~~...i chciał autor ~~wszystkie~~ manifestu zawalony~~
~~jest wy ogromem materyałów do ukazania usterków~~
~~tego ostatniego rzędu zaledwie ~~tylko~~ poprzestał tylko~~
~~zięj pisowni~~
~~na dwóch przykładach (związki bezpieczności, i jednem~~
~~wyrazu nie~~
~~utworzeniu (obgdnanowanie.. których obroni~~
~~zmianie~~
~~nie ~~krajem~~~~

...zumia-
...m wła-
mowy
...jego ~~rodowito~~ nie może,
...odowemu wynajęci
..., o potrzebie przywo-
itości i godności wysto-
wienia.

~~Nie wiadomo jakie pobudki skłaniały go pisać~~
~~s zamiast z i stworzyć wyraz obgdnanowanie, ale~~

Nie przeszkadza to jednak autorowi manifestu ja-
kieś
~~wszystkie~~ widzi mi się, osobliwego pisarki ~~na np~~
przypisać ~~itp~~ zamianę czy potrzeF
~~np~~ s zamiast z, ~~takiego kotwica~~ wypisanego się wyra-
~~takiego~~ np. jak gdzieś tam
zu obgdnanowanie, ~~podciągnąć tego na karb przy-~~
podciągnąć pod ~~rząd~~ Ukształcić
~~...i przypisywać że to się gdzie tam stało~~

~~przez potrzebę poświęcenia znaczeń dźwiękowi, przez-~~
~~wątry~~ węgowski, dat wygląda na przyzwitości! ~~a jakby~~
ogółu i sprawy, które przedsięwziąć F
~~czyniąc~~ upadłości ~~dzieciństwa~~ swoich założeń, rządy ~~swe~~
na swięcie tak jasno zadeponowane
wszystkie bredne zaliczyć na karb Paryża mu
tak do jego przywiązane
~~do tego stopnia~~ że nakoniec, ~~do przywiązań przyj~~

~~mu~~ z ogromnie materyałów którymi przywalo-
~~zmuszony~~ ~~...~~ z przenotacyą, prelekcyą, i
ny, dołączyć cytacyą in plus in minus i t d.
przy-kłady, które podobnie ~~księgi~~ najlepszemi
polskiemi wyrazami wyglądają jak ~~kiepsak~~ keep-
sake, jockej, re~~view~~view, tourist, club.

F bez poświęcenia właściwości znaczeń dźwiękom i prawidłom grammatyki

F promowować (popierać)

CIV

F pra...
nie
i n...
zu...
w...

A tak właściwie jeden tylko gatunek ale charakterystyczny gatunek ~~Puryzmu~~ stał się właściwie i wyłącznie przedmiotem śmiałego Manifestu, ~~chociaż i ten~~ a mianowicie ~~nie wymka~~ dowcipnie i głęboko pomyślany wynalazek, ~~pis~~ pisania cudzoziemskich imion własnych polskiemi (łacińskiemi) głoskami który się dotąd jeszcze w pismach peryodycznych a nawet w książkach daje się spotykać. Zaiste ~~W prawdzie~~ i. do prawdziwe barbaryzmstwo godne ~~pub~~ publicznego potępienia, ten dziwoląg (okropnej i zakorzeniony wybryk) śmiesznoci ~~ten~~ ~~zakorzeniony wybryk~~ ten i błąd tak gruby a zarazem ~~z~~ śmieszny = zgoła nie pochodzi ani ze ścisłości grammatycznej, ani z warunków przepolszczania, wyrazów ~~ani z po~~ i kształcenia pisowni, ani ze względów przyzwoitości i wytworności wysłowienia (ale tylko z celniejszych pierwiastków Puryzmu z ~~ekonomicznej~~ prostej i nieuchronnej potrzeby wiedzenia jakie się przecie nazywają jak po naszemu nazwać się mogą ci Jchmościowie których podpisy datyby się ~~wydrukują się~~ ~~przykrymy~~ wydrukowane ~~wyrażone~~ literami i znakami wedle ~~tosto~~ zwyczajów cudzoziemskich zwyczajów pokoleń ~~we~~ czterech części ~~ziemi~~ świata, ~~nie~~ ~~a które wzięte bywały nie jest prawie czytanych a nie każdemu znanego w nie łatwo teraz poznać się mogą-~~ ~~ze względ i potrzeb cego.~~

II

† przez tradycyjne niedbalstwo ~~zaniec~~ i rozumowanie zamieniony w pewnik

46. 81. 63. 11. 30. 70 133.

52. 70. 57. 70. 12. 1191 40.

70. 54. 30. 10. 164. 2

20. 15. 30 65. 12. 30 52. 170.

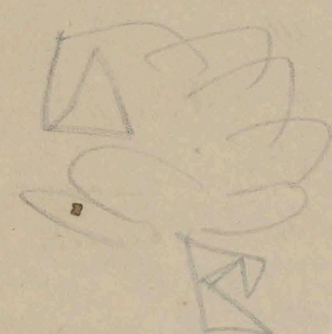
Часть IV. Плутоническое горно-каменное образованіе Галиціи.

Раздѣлъ II. Кристаллическія и полукристаллическія породы.

Глава IV. Кристаллическія и полукристаллическія массы сопровождающіе третью полосу гранита въ горахъ Ишменскихъ ~~[illegible]~~ Степнинскихъ и Джаму-карагай.

I dał pokój (przeciw) głębszym postrzeżeniom i prawdziwszym wywodom, teoremowaniom, i ~~za~~ i całe zaniechał ~~niechał~~ przykładów, któreby wprost wynikały z tak rwanego purysmu czyli złudności o czystości języka, i od razu byłyby ~~mogłyby~~ wolne ~~tą~~ podać ją ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ to poniewierkę, a wolał raczej bez tego zachodu, nie spuszczając przybranego tonu zejść do pospolitych

znakiem i przewodnikiem myśli, że niewiadome rzeczy
nie dają się wyrazić przez wiadome (nie ma rozwią-
zania przez jakież?), nie spuszczając z raz przyjętego to-
ru schodzi do utyskiwań nad dolą naszą, że przez
niewiadomość rzeczy ~~brak~~ i nie znajomości prawideł gramatyki F,
przez brak zastanowienia się, przez ~~płochości, zaszczepienie~~
~~dalekiej~~ dalszej instrukcyi i wychowania, łatwo zdarzyć się

mogą usterki i omyłki przy tworzeniu i składaniu, ~~wyr~~ i prze-
połączaniu i pisaniu wyrazów, od których daleko byli F ~~[illegible]~~ którzy
trzymając się ścisłości gramatycznych prawideł, przy
zwoitości i godności ~~rodowitego~~ własnego wysłowienia zostawili świetne
i wiekopomne przestrogi ~~przez nauki~~ i przykłady, jak zapomocą ~~przez nie~~
brzmień właściwych naturze ~~tości czystości~~ języka F, nie tylko ~~[illegible]~~ cudze odkrycia
i nowe rzeczy, F nie znane przed tem myśli, ale na-
wet całości wyrobionej nauki za granicą, przyswa-
ja się, ~~staje~~ upowszechnia się i staje się narodowem.

F prawdziwi miłośnicy czystości rodowitej mowy,

Fi narodowemu zwyczajowi

Сегодня день моего

Сегодня день моего рожденія; мнѣ минуло шестьдесятъ лѣтъ; мои мягкія

т

т темнорусые волосы

лес жесткими

и ш шириною посѣдѣли посѣдѣли

шириною волосы волосы жесткими жесткими

густыя брови въ палецъ шириною

д д ду у дугою

ръсницъ ка какъ не бывало

я Я

вмѣсто тонкихъ бровей дугою грядущія

щ

По всему было замѣтно я

Х Холс Холстина

первыя е е е я первыя

з зо замѣтно

покрывала пожертвовании я я я я я

Е Е пожертвован

б б б Былъ версты С С Семья

Древнѣйш Древнѣйш

Х Х Холстина Холод Х Х я я Ядо

пож

пожертвований

Я Я

сшуж Добросердечный

пож пож пож пож пож пож пож пож пожертвований

Домашнія

ныя об противуположной стороны пожертвований

господ

Высокопревосход

барскія

Его Благородію

Третьяго

Ея Ея Ея Ея

Превосходительство

dawno zarzucili i zaniechali. Zaginione głos-
pieśni i ludzi wyjęte
ki odzyskać się mogą, ~~z~~ z ust ~~[illegible]~~ szeropolskie-
żyje
go ludu; przyswoiły ich sposób wydania w mowie
innych ludów; znalezione zaś łatwo przywrócić się
do
mogą pisowni, albowiem Harmoniczne Abecadło
przedstawujące kolej przyrodzoną głosek pierwotnych, przez
czertki, a ~~[illegible]~~ do jakich są zdolne w podwyż-
szaniu się czyli ściśnieniu, i poniżaniu się czyli otwar-
i które
tości przez znamiona, poda sposobność dokąd głoskę
nowa usłyszana i rozeznana przydzielić, nigdy któ-
remi czystemi, właściwemi, pierwiastkowemi głoska-
mi ją umieścić, tak aby różna była i od swojej pier-
wotnej i od najbliższej przyległej pochodnej. Tego Abe-
cadła ~~[illegible]~~ układu, tego wygłoszenia miarą i prawidłem
są jak widzieliśmy liczby całe zawarte w szeregu powiększającym się
który się
poczynając ~~[illegible] się~~ od 24, wyrażające ilość drgań to-
nek głosotworczych powietrza wrażonych w zmysł słu-
są wyraźnie różne. naprzód
chu, którym odpowiadają ujęcie i pojęcie siedmiu głosek
powtóre stojącej
pierwotnych, jednej odmiany dla każdej z głosek
po mniej dwóch głosek, tam,
szerokich i średnich, ~~podwójne~~ dla wąskich; i wyraźnie
zlewające się ujęcie i pojęcie głosek przyległych z któ-
rych jedna jest podwyższoną a druga czyli poniżo-
ną. ~~czystemi~~ Z głoskami Harmonicznego Abecadła, po-
równanemi głoski Abecadeł różnych Europej-
w których oznaczają się
skich i Wschodnich języków, pierwotne ~~i czyste~~
zawsze ~~ale~~, a zaś
pojedynczemi czertkami ~~znaczone~~, odmienione przez
częściej
~~ich~~ podwyższenie lub poniżenie ~~znaczone do przez~~
mi a częściej ~~za pom~~
osobne znamiona, mi ~~do przez~~ czertką do drugiej gło-
sek należące mi, i wreszcie skażone przez przy głosy i-
odgłosy nawet mówiących, znaczone przez dodawane-

Znaki znamion, głosek i spółgłosek.

Przyrodzona siedmiawa głosek ze wszelkiemi odmianami otwartości i ściśnienia czyli podwyższenia i poniżenia o ćwierć głoski, należących do Harmonicznego Abecadła.—

Harmon. liczby.	22.	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44.	45	46	47	48
Głoski. Harm. Abe.	û	u	ú / ò	ŏ	o	ó / à	ă	a	â	á	ă̋ / è	á̋ / ě	ë̋	e	ê / ỳ	é / y̆	ÿ̋	y	ŷ	ý / ì	ǐ	ï	ı	ù / ì	ǔ / ĭ	ú / í	
Tony			ut			re			mi		fa				sol				la					si			ut
Głoski. Sanskrytskie.	[illegible]	[illegible]				...		[illegible]							[illegible]												
	[illegible]	[illegible]				....		[illegible]		....				[illegible] ...					[illegible]		[illegible]			[illegible]			
Indyjskie.	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]				[illegible]						[illegible]					[illegible]		[illegible]			[illegible]			
Bengali.	[illegible]	[illegible]				....		[illegible]						[illegible]					[illegible]		[illegible]			[illegible]			
Zend.	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]			[illegible]						[illegible]	ε				[illegible]		[illegible]			[illegible]			
Hindostani.	[illegible]	[illegible]			...			[illegible]						[illegible]					[illegible]		[illegible]			[illegible]			
Birman.	[illegible]	[illegible]						[illegible]						[illegible]					[illegible]		[illegible]			[illegible]			
Tibet	[illegible]	[illegible]						Ω						[illegible]					[illegible]		[illegible]			[illegible]			
Mandszu.		[illegible]		[illegible]	[illegible]		....							...	[illegible]				[illegible]					[illegible]			
Georgiany		[illegible]			[illegible]										[illegible]				[illegible]					[illegible]			
Armenia Ormiany.		[illegible]		[illegible]	[illegible]									[illegible]	[illegible]				[illegible]					[illegible]			
Kopty.		[illegible]		[illegible]	o									H	Ɛ									[illegible]			
Etiopy		[illegible]			[illegible]			[illegible]						[illegible]	[illegible]									[illegible]			
Fenicyany.	[illegible]	[illegible]												[illegible]							M						
Hebrei	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]			[illegible]						[illegible]	[illegible]						[illegible]			[illegible]			
Syryjczycy.	[illegible]	[illegible]			[illegible]			[illegible]						[illegible]	[illegible]						[illegible]			[illegible]			
Araby.	[illegible]	[illegible]			[illegible]			[illegible]						[illegible]		[illegible]					[illegible]			[illegible]			
Persy.	[illegible]	[illegible]			[illegible]			[illegible]						[illegible]		[illegible]					[illegible]			[illegible]			
Greki	Υ	υ?		ω.	ο			α						η	ε												
nowo greki.																								ι			
Rzym. Łaciny		u			o			a							e				y.		η	.v.	i	j			
Polacy.	ù	u		ò	o.		à	a	â	á				e	é												
	û	ú.																	y					i			
Słowaki.													è	ê.													
Czechy.		y.	ů		o			a						–	ə.												
Litwiny.	v. –		ů. ů..																ы			ı	u	ŭ			
Francuzy.													ē	è													
					o		â	a.						ê	ê	é.											
Germany.	n	u		Q	o.		A.	u.				ö	ä	E	e.				±					i			u.
Anglicy.	–	–		–			–			a					ü	a	è.		—					Fi	ü	ı	
Szwedzi	–	y			å							ö	ä									e		i			ü.
Duńczycy.	–	y										ö"	ä"														
Cyny? Islandy.																											

Wszystkie głoski których ~~ta~~ wystawiliśmy w układzie mownem głosek pierwotnych czertki, mają wszędzie jednostajne, wyraźne, jednakowe wymówienie, należą one albowiem do żywiołów mowy i są pierwiastkami każdego języka. Składają przyrodzoną siedmawę głosek na wzór siedmawy tonów w muzyce: każda z tych głosek, ze swemi odmianami ~~równie jak ósma~~ na wzór ósmej, francuzkiego u, może być jeszcze wymówiona dwa razy bystrzej, i odpowiadać liczbom podwojonym względem tych które służą do wyrażenia głosek pierwiastkowych. W Starmowiczem Abecadle znaczymy je przez kropkę kładzioną nad czertkami wystawującemi głoski pierwiastkowe...

Oto są:

48 54. 60 64. 72. 80 90 96 liczby odpowiadające głoskom pierwotnym podwyższonym do drugiej siedmawy

u̇ ȯ ȧ á ė ẏ i í odpowiadające

co do wygłoszenia ~~głoskom [illegible]~~ dwu-czertkowemi znakami wyrażonym

iu, io, ia, iá, ie, iy? ii? ií?.. u Polaków

ю, ё, я, ѣ, е, ій, ii? ?.. u Rusów i Słowaków..

.. – .. .. ए. .. .. – – – w Indyjskich dyalektach

— — – – – – – ie – – — — — — — ~~Niemieckie~~ w Germańskich

u – io ia ~~ie~~ – ie ~~ieu~~ — — — ~~we~~ Francuzkiem.

prawie eu. eu. Angielskie yu, yo, ya, ~~y~~ ye (ie) yy? yi? ?. ~~we~~ innych Romańskich i Gotyckich pisowniach.

Głoski jakeśmy widzieli najbardziej różnią się od tonów że się wydają bez towarzyszenia brzmienia i dźwięków tęczy narzędzia mówczego ośmielających duszę o wznoszeniu pewnych. Jak skoro przy ~~jej~~ wzruszeniu (w uszach, ~~[illegible]~~ dołączywającem się czuje ona wrażenie własności i okoliczności rzeczy wznoszących i wzniesionych które głoskę wydały, już ta głoska ~~traci~~ traci swoją istność i zamienia się w ten jej rodzaj który zowiemy spółgłoskami a prościej i lepiej zgłoskami.

§. Znaczenie zgłosek (Spółgłoski)

ką~~ki~~. Tejże ostatniej dwa głoski ani pędowi ani spojęć nie zdołamy; dla tego w wielu językach znaki z głos~~ek~~ głoskowe na końcu ~~w~~ napisanego wyrazu zwierzchnie stowarzyszone być muszą jakowemi znakami dla głosek; i nawzajem, co jeszcze bywało częściej, we środku między spółgłoskami opuszczały się zawsze głoski, jako łatwo domyślne, jako przez samą naturę niejako zrosłe ze spółgłoską, która bez tamtych ~~niejako~~ nawet bytu swojego powziąć by nie mogła. Mniej uważne narody na muzyczność zasad swojej mowy, ~~głoska~~ każdą skrajną głoskę tu wyrazie ograniczały jakby tym być przygłosem i dźwiękiem słabej ledwie słyszeć się dającej ~~głoski~~ czasami nawet, ~~albo~~ i całe niezmiernej z głoski, przez której niejako chciano ukazać gdzie i jak tamta wygłosić się powinna.

Jeśliby ll wymawiać w taki sposób, iżby drgania w powietrza toczkach głosotwórczych w przeciągu sekundy nie złożyły liczby większej nad 23 ~~lub 22~~, natenczas wrażenie i czucie głoski zmienia się na wrażenie pławnej ~~spół~~ głoski w = Vgl. ll; ~~lub~~ podobnie jak gdy l wydaje się z taką mocą, że owe drgania w tym przeciągu czasu sprawią liczbę większą od ~~26~~ 25, ~~natenczas [illegible]~~ także zmienia się ~~na~~ ~~pławną~~, ~~także~~ na głoskę j. Obie ~~ll~~ ~~głoski~~ zowią się pławnemi (liquides), że będąc co do swojego pochodzenia najbliższemi głosek, jako stanowiące dwie skrajne granice ich ~~dawniej~~ siódmawy, a razem mające w sobie wszystkie charaktery spółgłosek najdogodniej do pomagających do spajania i łączenia ~~z sobą~~, tych ostatnich z tamtemi, i to oboje z sobą. (u) zwiera głoski siedmawy ~~pierwszej~~ górnej, (j) podwyższa je z siedmawy przyrodzonej, pierwszej, a niższej względem tamtej..

O czystości języków.

Szlachetny JMćPan J. E. herbu G. zapisał litewski Manifest (obwieszczenie), przeciw obecnemu stanowi pojęć językowych, czyli: o puryzmie? w ogólności i w niektórych względach szczególnych, a JMć Pan Wydawca Tygodnika podzielając we wszystkiem zdanie autora owego Manifestu, pomieścił go we czterech artykułach swojego pisma pod No 30, 31, 35, 45 uczciwszy tytułem: Filozofia języków. I autorowi i wydawcy chodzi tu o wskazanie i ustanowienie głównych zasad (Impuryzmu?) które każdemu łatwo będzie rozwijać i dalej posuwać, (czyli raczej one się same wyłuszczą, ..) byleby się wyzbyć głębokiej i ślepej wiary? w grammatykę tego wielkiego nawet błędu i błędnego pierwiastku, tego błahego złudzenia, tego tyraństwa nad myślą; byle by się tylko otrząsnąć z przekonania że koniecznie na teraz wszelkie pojęcia i rzeczy wydać wyrazem właściwym rodowitemu językowi, i uchować go w pierwiastkowej i wrodzonej czystości, z tego przesądu, z tej czczej i śmiesznej pretensyi, z tego jadowitego owocu rozlicznych gałęzi Futsu, z tego czystego egoizmu, z tego udziału ludzi z dołu na kulę ziemską patrzących, i doskonałej mierności, ażeby gorzej nie powiedzieć, z tej wyłącznej umysłowej choroby niektórych słowiańskich plemion. Z tak obszernym może nie opatrznym zamysłem nie czysty duch pokus-

musiał się wyjawić w ~~tem~~ niedołężnem groźnem nastawaniu na ścisłość gramatyczną, na przepolszczanie wyrazów, na wykształcanie pisowni, na względy tyczące się godności wysłowienia, na te najcelniejsze pierwiastki i warunki czystości rodowitej mowy, na tę troskliwość o jej pielęgnowanie i zachowanie, który jal dla ~~nie~~ potrzeby nie ~~prze~~ ~~odważył się~~ odważył się ostawić nic stosownem i nie czystem imieniem. ~~przy~~ przyzm., ale ~~z~~ widocznie nie mogąc znaleźć pod sobą trwałych posad czy w szerokości ~~prawdy czy wznie wzniosłości pro~~ uczuć czy wygruntowności logicznych wywodów, na wywrócenie niewzruszonych zasad ze szerokości uczucia i czystości prostoty prawdy wynikających, musiał poprzestać na pokrzykiwaniu.

O potrzebie i warunkach czystości w językach.

„Dwóma skrzydłami człowiek wznieść się może nad poziom, prostotą i czystością. Gdybyś był wewnętrznie i dobrym i czystym wszystkobyś widział bez przeszkody i wszystkobyś dobrze pojmował."

Natchniony duchem nieczystego (Impuryzm) Szlachetnie urodzony J.Mc. Pan J. E. herbu G., przedsię wziął zanieść Manifest przeciw obecnemu stanowi pojęć o języku, a mianowicie przeciw ścisłości grammatycznej, przepolszczaniu cudzoziemskich wyrazów, wykształcaniu pisowni, baczeniu na godność i przyzwoitość wysłowienia, najcelniejszym pierwiastkom i warunkom czystości języka samoistnego; gdzie troskliwość chcąc podać w poniewierkę troskliwość o jej pielęgnowanie i zachowanie, dążność do jego oczyszczenia nazwał ją niestosownem i nieczystem wyrazem Puryzm.

O